

Møte for lukkede dører, Stortinget 2. april 1927

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 2. april 1927 kl. 10.00.

Præsident: Joh. Ludw. Mowinckel.

Dagsorden:

1. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om samtykke til, at regjeringen avslutter overenskomst med Frankrike om endringer i den nugjeldende traktat forsåvidt angår alkoholholdige drikkevarer (innst. S. A).
2. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om samtykke til, at regjeringen avslutter overenskomst med Spania om endringer i den nugjeldende traktat forsåvidt angår alkoholholdige drikkevarer (innst. S. B).

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

- 1) Møtet settes for lukkede døre.
- 2) Til møtet gis den sedvanlige adgang for regjeringens medlemmer, utenriksråden og de i reglementets § 54 nevnte funksjonærer.

Statsminister Lykke overbragte følgende kongelige proposisjon:

Om Stortingets samtykke til at Regjeringen avslutter overenskomster med Frankrike og Spania om endringer i de nugjeldende traktater forsåvidt angår alkoholholdige drikkevarer.

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

Proposisjonen oversendes utenriks- og konstitusjonskomiteen til behandling.

Presidenten: Komiteen har behandlet proposisjonen før den blev officielt oversendt, og da jo proposisjonen som bekjent forlengst er overbragt Stortinget og oversendt til medlemmene, foreligger idag innstilling fra komiteen såvel angående den franske traktat som angående den spanske traktat.

Til behandling foreligger:

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om samtykke til, at regjeringen avslutter overenskomst med Frankrike om endringer i den nugjeldende traktat, forsåvidt angår alkoholholdige drikkevarer (innst. S. A) og

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om samtykke til, at regjeringen avslutter overenskomst med Spania om endringer i den nugjeldende traktat forsåvidt angår alkoholholdige drikkevarer (innst. S. B).

Efter forslag av presidenten besluttet begge innstillinger behandlet samtidig.

Komiteen hadde innstillet i innst. S. A:

Stortinget samtykker i, at regjeringen avslutter konvensjon med undertegningsprotokoll med Frankrike overensstemmende med det ved St.prp. nr. 41 for 1927 fremlagte utkast.

I innst. S. B var innstillet:

Stortinget samtykker i, at regjeringen avslutter en konvensjon med Spania overensstemmende med det fremlagte utkast.

Tranmæl: Jeg må først få opplyse at Magnussen og jeg desværre ikke hadde adgang til å være tilstede i komiteen, da innstillingen om den franske traktat blev avgitt, ellers vilde vi ha gjort våre bemerkninger i den forbindelse og fremsatt vårt forslag på det tidspunkt. Men når det først kommer i forbindelse med den spanske traktat, skyldes det dette hensyn. Nu, de henger jo sammen de to traktatutkast, så forsåvidt kan det jo komme ut på det samme. Det har vel ingen hensikt i denne forbindelse å fordype sig i vår traktatpolitikk; men en ting er klar for enhver, og det er, at vår traktatpolitikk binder oss på en rekke områder, vi står ikke fritt når det gjelder vår egen alkohol- og edruelighetspolitikk. Innførelsen av kontingenteringen i 1921 og senere ophevelsen av hetvinsforbudet gav jo selve grunnskuddet til forbudet og bandt på en måte også folket ved den senere avgjørelse. Nu foreligger der forslag til nogen endringer eller lempninger, og de medfører jo visse fordele, så av den grunn stemmer også arbeiderrepresentantene i komiteen for de to forslag som foreligger. Men vi må jo være opmerksom på, at vi fremdeles er traktatbundet med hensyn til våre tollsatser. Med andre ord, de er traktatfestet, og det er et forhold som er i høieste grad utiltalende og uheldig, og vi har fremdeles dette agenturvesen som er et like ulidelig forhold, og vi har forsendelse. Dette er sider av spørsmålet som fortjener adskillig opmerksomhet, og det er derfor at arbeiderfraksjonen i komiteen også forbeholder sig å opta følgende forslag:

"Det henstilles til regjeringen å opta til utredning spørsmålet om å få innført slike forandringer i våre traktater at Norge kan opnå full selvbestemmelsesrett i sin alkohol- og edruelighetspolitikk."

Jeg optar herved på Magnussens og mine vegne dette forslag som en henstilling, et direktiv til regjeringen.

Jeg vil samtidig også få etterlyse et forslag som blev vedtatt den 18. juli 1925 angående våre traktater, et forslag som blev enstemmig oversendt regjeringen. Forslaget blev optatt av hr. Hornsrud og er sålydende:

"Idet Stortinget uttaler, at våre traktater med de alkoholproduserende land dekker bedre utenlandske enn norske interesser, henstilles til regjeringen å opta til utredning spørsmålet om sådanne forandringer i disse traktater, at Norge får større handlefrihet med hensyn til import, beskatning og omsetning av alkoholholdige drikke, og forelegge resultatet for neste storting."

Dette var i 1925. Såvidt jeg vet er der ennå ikke kommet nogen som helst utredning fra regjeringen i dette viktige spørsmål. Jeg imøteser utenriksministerens utredning om saken.

Presidenten refererte mindretallets av Tranmæl optatte forslag.

Statsminister Lykke: Da vi efter resultatet av folkeavstemningen optok disse forhandlinger med vinlandene, var det for regjeringen om å gjøre å få bort de kjedeligste punkter i den tidligere traktat, som var fra 1921. Om den traktat vil jeg si, at den i høi grad var preget av tiden dengang. Der hadde da vært en meget sterk forbudskampagne i en årrekke forut, og det hadde ført til en folkeavstemning og senere til forbudet mot brennevin og hetvin. At dengang hetvinen blev tatt med, tror jeg alle nu erkjenner var en feil, og det er meget mulig, at hr. Tranmæl har rett i, at traktaten av 1921 tildels har ødelagt vår edruelighetspolitikk her i landet. Men årsaken til, at den traktat kom istand, var det fremstøt, som da blev gjort fra avholdsfolkets side. Jeg tror, jeg tør si, at den traktat, som nu er opnådd med Frankrike, stort sett er tilfredsstillende. Der er ennå punkter igjen, som vi kunde ha ønsket anderledes; men det har dog efter min mening på en udmerket måte lykkes for våre forhandlere å få en traktat, som tar vekk meget vesentlige punkter i den tidligere traktat, som jeg ikke anså for tilfredsstillende. Det blev av hr. Tranmæl nevnt, at det, at vi nu traktatfester våre tollsatser, skulde være en så ydmykende ting. Jeg kan ikke være enig i det. Det er meget almindelig ved gjensidige traktater, at tollsatser traktatfestes. Vi har det overfor Spania; vi har også norske eksportartikler, hvor satsene er traktatfestet i Spania. Dette er således slett ikke noget, som er noget særlig usedvanlig, og behøver absolutt ikke å bety nogetsomhelst ydmykende for oss, absolutt ikke. Det er simpelthen et praktisk spørsmål: Hvad er det, som lønner sig? Lønner det sig å opnå de og de fordeler og til gjengjeld gi avkald på den frihet, man har ved tollansettelsene? Man må huske på, at det i denne traktat er lykkes å opnå - hvad der naturligvis ikke sies i innstillingen - i temmelig stor utstrekning frihet for den indre beskatning av alkohol. Der er bestemt, at den utenlandske vare skal stå på like fot med de norske produkter; men forøvrig får vi en ganske utstrakt frihet på det indre område. Og det vesentligste ved det hele er jo, at vi har fått vekk det, som naturligvis ikke kunde være noget behagelig for et land, at vi tidligere for brennevin ikke hadde lov til å vedta transportforbud eller lokale forbud. Det er tatt ut. Men om det vil jeg si, at når det er tatt ut, er det naturligvis skjedd i henhold til det forslag, som er fremsatt av regjeringen, og fra den franske forhandlers side skjedd i tillit til, at denne frihet ikke fra Norges side vilde bli brukt på en slik måte, at det stillet franske interesser vesentlig dårligere enn før.

Hr. Tranmæl spurte om hr. Hornsruds forslag. Jeg spør: Er ikke den nu fremlagte proposisjon om forandringer i disse traktater nettop et svar på henstillingen i hr. Hornsruds forslag? Jeg har forstått det så, at hr. Hornsruds forslag gikk ut på en henstilling om, at vi skulde søke å opnå mere frihet i

våre traktater, og vi har opnådd betydelig mere frihet enn tidligere.

Nu har hr. Tranmæl optatt forslag om en henstilling til regjeringen om å opta til utredning spørsmålet om å få innført slike forandringer i våre traktater, at Norge kan opnå full selvbestemmelsesrett i sin alkohol- og edruelighetspolitikk. Det er naturligvis enhver regjerings plikt å søke i våre traktater å opnå full frihet på alle områder, både sociale og økonomiske; men man må ikke vente, at dette efter det, som er gått forut, kan skje så raskt overfor vinlandene. Jeg går imidlertid ut fra, at det litt efter litt vil utvikle sig i den retning, at den slags bånd på andre land også fra vinlandenes side vil bli frafalt. Men et forslag om å henstille til regjeringen å opta til utredning et sådant spørsmål mener jeg er et nokså urimelig forslag; for spørsmålet lar sig i det hele ikke utrede. Hvis jeg skulde utrede det, vilde jeg si: Hvad er det, det gjelder for oss overfor de land, med hvem vi har disse traktater? Det gjelder naturligvis å se på, hvilken interesse vi har av å beholde en god forbindelse med disse land, og den interesse er ikke ubetydelig. Våre interesser i skibsfart og eksport på Frankrike, Spania og delvis også Portugal er meget store, og sålenge vi har de store interesser, mener jeg at vi også blir nødt til å ta litt hensyn til de krav som stilles fra den annen side, selv om disse krav kan synes usmakelige. Det gjelder litt efter litt å få det bort; men det kan ikke gjøres med ett slag, uten at vi setter meget store egne økonomiske interesser på spill. Jeg skulde derfor henstille til hr. Tranmæl at han ikke optar dette forslag; for jeg kan som sagt ikke love å skaffe nogen utredning om dette spørsmål.

Men der er en annen side ved dette som man må være opmerksom på, og som selvfølgelig også våre eksportører er opmerksom på, nemlig at disse markeder for vår fisk ikke er stabile markeder. Der er en veldig konkurranse. Der skjer forskyvninger i forbruket, og der optrer også - som nu f.eks. i Portugal - en nasjonal politikk som vil begunstige egne fiskerier f.eks. - for å nevne fiskerierne - på bekostning av fremmede. Det tror jeg blir en nokså skarp kamp. Hittil har det lykkedes å nøytralisere det; men at det vil komme op, det er vel nokså sannsynlig. Derfor mener jeg, at vår eksport og i det hele tatt foredlingen av våre fiskeprodukter burde bli mere elastisk, og at man burde se hen på andre utviklingsveier, utviklingsmuligheter, således at de ikke i altfor sterk grad avhang av disse markeder her. Det er en meget viktig side ved denne sak.

Jeg vil anbefale Stortinget å vedta disse traktater. Det er da min forutsetning, hvis Stortinget godkjenner disse traktater, at innstillingene og selve traktatene offentliggjøres så snart de er undertegnet; men det siste kan naturligvis kun skje efter overenskomst med dem vi avslutter traktatene med.

Jeg vil få lov til å føie til, at når jeg sa, at det er min forutsetning, når traktatene er undertegnet, at innstillingene og traktatene offentliggjøres, så var det, fordi jeg vil henstille at proposisjonen ikke offentliggjøres. Jeg har nemlig av hensyn til at Stortinget skulde være best mulig orientert, gjort den så fyldig som mulig og blandt annet tatt

inn ganske meget av en utredning som er kommet fra våre forhandlere i Paris, og som de har anmodet om ikke skulde komme frem helt offentlig, da de mener, at det kanskje kunde vekke en viss misstemning på den annen side, når de ser det hele lagt frem. Fra ord til annet er det det faktiske forhold som her er referert; men derfor behøver man jo ikke å servere det offentlig for Frankrike.

Presidenten: Presidenten finner, overensstemmende med hvad statsministeren har sagt, å ville foreslå, at innstillingene og traktatene blir å offentliggjøre på det tidspunkt, hvorom utenriksministeren og presidenten blir enige.

Løge: Den ærede statsminister uttalte, at han mente, at de resultater som forelå her, stort sett var tilfredsstillende. Jeg er for min part ikke enig i, at det er et tilfredsstillende resultat av traktatforhandlingene som her foreligger, og heller ikke synes jeg det står i overensstemmelse med det som var lovet nettopp fra den kant, når brennevinsforbudet blev ophevet, nemlig at da vilde det være mulig å få traktater som kunde være en fri nasjon værdige. Når vi nu ser gjennom alle disse forskjellige bestemmelser som her er, så tror jeg nok de fleste vil innrømme, at resultatet som foreligger er magert, meget magert. Jeg synes også, at forhandlingene gir inntrykk av at det ikke i første rekke er de nasjonale hensyn som har været i forgrunnen ved forhandlingene, men at de er ført på vinmonopolets vegne nokså sterkt, og da kanskje ikke minst ut fra rent forretningsmessige hensyn fra vinmonopolets side. Det er jo også ganske naturlig; når vinmonopolet har været den som har ført disse forhandlinger så har de fått mest mulig forretningsmessig karakter. Vinmonopolet har fått anledning til å forøke sin fortjeneste på vin gjennom agenter fra 10 til 18%. Ja, fra vinmonopolets synspunkt kan det kanskje ha nogen betydning - jeg tillegger det ikke den ringeste betydning.

Det viser sig også, at regjeringen i disse spørsmål ikke har hatt nogen særlig interesse, synes jeg, av å etterkomme f.eks. den anmodning som den fikk ved Hornsruds forslag i 1925. Det forslag er efterlyst gjentagne ganger, uten at vi har hørt et eneste ord om det fra regjeringsbenken. Og nu idag lyder det fra regjeringsbenken med det samme: Det kan ikke nytte noget å fremsette noget forslag i denne materie; for der kan ikke gjøres noget. Og det kan nok være det, sålenge som Stortinget, kanskje enstemmig eller med overveldende majoritet, for hver gang der foreligger en utilfredsstillende traktat, mere eller mindre nødtvungent går på den allikevel. Det gir ikke Frankrike eller utlandet i det hele tatt nogen følelse av, at Norge er misfornøiet med disse traktater. Det gir heller ikke nogen sterk opfordring for dem som forhandler, til å opnå bedre og bedre resultater, når Stortinget allikevel godkjenner det til syvende og sist.

Statsministeren nevnte også, at vi hadde fått inn i traktatene forskjellige bestemmelser på grunn av fremstøt fra avholdsfolkets side. Det er vel desværre så, at både utlandet og også de her i landet som er interessert i å ha en hindring å stille op mot avholdsfolkets fremstøt, kanskje ikke ser på dette som noget annet enn i mange tilfeller en hjelp i nøden

likeoverfor avholdsideene, som de kanskje på annen vis har vanskelig for å demme op for.

Jeg er fullstendig enig i hvad mindretallet i komiteen her uttaler. De sier blandt annet: "Efter mindretallets opfatning er dette et så utrygt og uverdigg forhold at det gjelder å komme ut av det så snart som mulig", og så forbeholder mindretallet sig å opta det tidligere refererte forslag. Er det et utrygt og uverdigg forhold, så mener jeg den rette konklusjon er å stemme mot å godkjenne en sådan traktat, og hvis man gjør det, så opnår man i ethvert fall å gi tilkjenne også overfor de land som påtvinger oss sådanne traktater, at der er tilstede i Norge en sådan opfatning at man er svært lite fornøid med denne tingenes tilstand. Jeg for min part vil stemme mot godkjennelse av traktaten, men stemmer selvsagt for det forslag som er optatt av mindretallet.

Belland: Hr. Løge sa nett, at han vilde røysta mot å godkjenna traktaten. Etter mi stode til spørsmål i fråhaldssaker skulde det liggja nær for meg og å gjera det. Det vil eg for resten ikkje gjera. For etter mitt skyn må ein rekna med tingi, slik som dei faktisk og reelt ligg til i dag. Forbodet veit me skal takast burt. I røyndi er det alt teke burt. Og når ein so har vore med på det og deretter går burt og røystar mot å godkjenna dei traktatar som ligg fyre, so synest eg det er liten samanheng i det. Men den tanken, som ligg under mindretalsframlegget, er eg samdi, og difor må eg røysta for det framlegget, når det er teke upp. Eg finn ikkje grunn til å gå nærare inn på dei ting i dag. Men eg vil gjerne heilt stutt få segja litt um den formelle måte, desse saker er lagde fram på her i Stortinget. Me veit, at for nokre dagar sidan vart den kongelege propposisjon send som løynlegt dokument til representantane, og nemndi gjekk til å arbeida med saki og har lagt fram tilrådingi si, ogso som løynlegt dokument. So vert den kongelege propposisjon lagt fram her i Stortinget i dag, og Stortinget gjer høgtidelegt vedtak um å senda han til nemndi, samstundes som presidenten opplyser, at nemndi alt har dryft saki, og at det ligg fyre tilråding, som skal fyrehavast i dag. Eg er fullt merksam på, at dette i og for seg kann vera nokso uskuldugt. Og når det er gjort på denne måten, at ein legg fram den kongelege propposisjon i dag, og Stortinget gjer vedtak um å senda han over til nemndi, er det vel for å vera i formelt samhøve med reglementet. Men eg synest det formelt vert ein endefram uhyrlegheit, og eg kann ikkje skyna, at ein treng gå fram på ein slik måte. For ein kunde då sett eit møte for stengde dører, den gong propposisjonen låg fyre, og sendt han over til nemndi. So kunde kanskje ein og annan representant havt eit ord å segja um dette framlegg til traktat, som kunde havt si verd for nemndi, når ho skulde ha den sak fyre.

Presidenten: Presidenten vil gjerne til den siste ærede taler si at dette er jo en nokså formell betraktning. Forholdet er jo det at propposisjonen har varet omdelt til representantene, - det er vel en 14 dager siden sikkert. Den er av 18de mars. Og når man da ikke straks tok et møte for lukkede dører til oversendelse av propposisjonen, så var det dels for å spare Stortingets tid og dels for ikke å vekke opmerksomhet med

å ha et hemmelig møte. I virkeligheten er jo proposisjonen oversendt til komiteen straks den kom, og behandlet meget omhyggelig i komiteen, og Stortingets medlemmer har hatt proposisjonen i sin hånd i akkurat samme lange tid som de hadde hatt den om den var overbragt tidligere. Så i så henseende er det ingen grunn til å klage over behandlingsmåten.

Tønder: Trods presidentens uttalelser må jeg dog slutte mig til hvad hr. Belland har sagt angående fremgangsmåten ved behandlingen av traktaten med Spania.

Med hensyn til saken i det hele så er det en tornefull vei vi har måttet gå når det gjelder traktater angående spirituososa med Frankrike, en tornefull vei man har gått fra 1909 og inntil denne dag. Den er også tornefull idag. Det er ikke noe tilfredsstillende resultat våre forhandlere i Paris er kommet til, når resultatet ikke er blitt anderledes enn det at vi her i Norge ikke skal ha anledning til å bestemme hvor stor toll vi skal ta på brennevin fra Frankrike. Det er altså Frankrike som setter en grense for det. Jeg ser også at hele komiteen har funnet å gi uttrykk for dette: "Komiteen må beklage at det har været nødvendig å traktatfeste de for brennevin gjeldende tollsatser således at disse ikke kan forhøies." Det forekommer mig, at hele komiteen burde ha gått til utsettelse av denne sak. Det er sagt, at man opnår nogen fordeler ved å få denne traktat istedenfor den av 1921. Det er mulig. Men vi må fremdeles slepe på det, som ikke er fordeler, det som hele komiteen sier er beklagelig. Og jeg for mit vedkommende synes hr. Løge har rett, når han mener traktaten er så betenkelig, at man vanskelig kan stemme for den. Det er norsk selvstyre det her gjelder. Det er norsk selvstyre, som den nuværende regjering har vært med på å skrive fra sig til fordel for franske brennevinseksportører. Det er dem, som skal ha nytten av, at tollen er så lav som mulig på de franske brennevine.

Med hensyn til denne traktat med Spania, den som vi altså ikke har fått anledning til å sette oss inn i, så er den dog ikke bedre, enn at mindretallet, som har hatt god anledning til å sette sig inn i den efter hvad president Mowinckel nevnte, sier: "Efter mindretallets opfatning er dette et så utrygt og uverdigg forhold, at det gjelder å komme ut av det så snart som mulig." Nu skulde man tro, at utenriksministeren, den ærede statsminister Lykke, med velvilje hadde tatt imot det forslag, som er optatt av hr. Tranmæl; men han avviste det, han vil ikke annamme det, han frarådet Stortinget å vedta det. Stats- og utenriksministeren er altså tilfreds med den traktat, som mindretallet betegner som et utrygt og uverdigg forhold.

Men for så atter igjen å komme tilbake til traktaten med Frankrike: Det blev nevnt her fornylig av en av regjeringens medlemmer og av den nuværende stortingspresident, at Norge ofret millioner av hensyn til fiskeriene, når det gjaldt den lave toll på vin fra Pyrenæerhalvøen. Det forhold kan jo ikke gjøre sig gjeldende, når det gjelder Frankrike; ti Frankrike kjøper hverken klippfisk eller tørrfisk. Det som altså skulde være så nødvendig av hensyn til Pyrenæerhalvøen, skulde dog ikke være nødvendig, når det gjelder Frankrike.

Markhus: Det kann vel vera liten grunn til å understreka det som ogso nemndi har gjeve ord for i tilrådingi si, at desse traktatane ikkje fullt ut er slike som ein kunde ynskja deim. Det er sagt i det, som er citert fyrr, og det står og på side 4, at "forøvrig er forandringene i og for sig ikke vesentlige, skjønt det må sies, at endel av dem fra norsk synspunkt ikke er ønskelige." Det er soleis ogso understreka av vedkomande nemnd, at desse traktatar ikkje er slike, som dei burde vera, og i det ligg det - det vonar eg og at regjeringi er fullt klår over - i det ligg det, at arbeidet med desse traktatane ikkje må leggjast ned. For det er greit nok, at me må prøva å nå fram til eit slikt resultat ogso her i vårt land, når det gjeld våre traktatar med dei vinproducerande land, at dei vert fullnøggjande set ut frå vårt synspunkt, og det er dei altso ikkje enno. Dersom Stortinget tek ved denne tilrådingi, so har Stortinget understreka, at so er tilfelle, og deri ligg det og ei oppmoding til regjeringi um å halda fram med spursmålet um desse traktatane, og nytta alle dei høve som er til å prøva å få deim betre. Det er andre land i Europa, som står heilt onnorleis langt framme når det gjeld alkoholpolitikken, det er t.d. eit land som Finnland. Og det er eit unektande faktum, at dei traktatar Finnland har med vinlandi er heilt onnorleis tilfredsstillande enn våre er. Det må difor vera ein spore for oss, ogso det, til å leggja arbeid på å få våre traktatar so gode som råd er. Det var sagt her i eit møte for stengde dører, straks Stortinget var kome saman, av den noverande stats- og utanriksminister, at det var regjeringi si akt å få desse traktatar so gode, at dei ikkje skulde gripa inn i våre inre tilhøve, når det galdt ordningi av desse ting. Det programm er då ikkje heilt ut gjennomført. Det er nok so at det i den franske traktat ikkje finst t.d. noko som hindrar oss i å innføra sendingsforbod, men av det som utanriksministeren sa i dag, går det fram, og det vart ogso sagt her under brennevinsdebatten i ope møte, at det er eit slag fyresetnad frå Frankrike si side, at me ikkje skal nytta oss av eit slikt høve. Og då er det greit nok, at dette ikkje er, som det skal vera.

Av hr. Tranmæl er det gjort eit framlegg um, at regjeringi skal greida ut desse spursmål vidare. Eg segjer det same som hr. Belland, at eg kann ikkje røysta imot det framlegget, for eg meiner det ligg på same lina som det, som og er understreka i tilrådingi, at det som ein har fått her, ikkje er tilfredsstillande. Av det fylgjer, at me må arbeida vidare med saki. Når det difor er teke upp eit positivt framlegg i den lei, so vil eg for min part røysta for det framlegget. Det kann godt henda, at det hadde vore betre å forma framlegget noko onnorleis, slik at det hadde vorte eit samla Storting, som kune understreka dette kravet um å arbeida vidare med desse spursmåli; men som sagt, eg vil røysta for framlegget ogso i den form det har. Statsministeren var inne på, at han kunde ikkje greia ut desse spursmål vidare. Men berre det, som statsministeren nemnde i dag, er so viktige spursmål, at eg er heilt viss um, at når dei tek til å arbeida med deim, vil dei finna, at det i stor mun er plass for ei utgreiding. Spursmålet um våre fiskemarknader t.d. er ein av dei ting, som ikkje er so einfelde, at ein kann slå deim burt med eit par setningar i

Stortinget og segja, at dei er so og so variable. Det treng ei grundig utgreiding og etterrøkjing, berre det spursmålet der. Og det er visseleg ogso andre sidor ved dette som kunde trenga ei liknande etterrøkjing og utgreiding.

Presidenten: Presidenten foreslår, at tiden for de talere, som herefter inntegnes, settes til inntil 5 minutter.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Tranmæl: Stats- og utenriksministeren var, såvidt jeg kunde forstå, meget tilfreds med de foreliggende traktatendringer, spesielt med hensyn til tollene. Men her vil jeg sette op komiteens bemerkninger mot stats- og utenriksministerens. Komiteen er, hvad også hr. Tønder har festet opmerksomheten ved, misfornøiet med ordningen. Den uttaler at den må beklage at det har vært nødvendig å traktatfeste de for brennevin gjeldende tollsatser således at de ikke kan forhøies. En lignende uttalelse har komiteen også avgitt med henblikk på vin. Det kan derfor ikke være tvil om at dette er et utilfredsstillende forhold. Hele den tone som lå til grunn for stats- og utenriksministerens stilling her, gjør det nettop nødvendig, mener jeg, for Stortinget å si sin mening, at det ønsker en utredning, - en utredning som kan bli gjenstand for behandling i komiteen og i Stortinget, så vi får en mere bestemt linje i vår avholds- og edruelighetspolitikk i forholdet til traktatlandene enn vi har hatt hittil. Det er altfor meget tilfeldighetene som råder, og komiteer og Storting settes i tvangssituasjoner slik at man ikke har frie hender. Derfor er det nødvendig å vedta et slikt forslag som mindretallet har fremsatt, og jeg fastholder forslaget.

Med hensyn til de endringer som foreligger, synes jeg det må være vanskelig for noget medlem av Stortinget å stemme imot disse. De innebærer dog visse fordeler. Stemmer man imot dem, står man på det gamle grunnlag, og stemmer da også for å oprettholde kontingenteringen. Det er jo de tidligere traktater som er de avgjørende, og de er alt annet enn tilfredsstillende. Når det så kommer et forslag om nogen små forandringer som innebærer visse fordeler, kan jeg ikke forstå at noget medlem av Stortinget forsvarlig kan stemme imot det.

Øen: Eg trur, eg har fleirtalet i nemndi med meg, når eg segjer, at desse traktatar ikkje på alle punkt er slike, som me skulde ynskja det; dei er ikkje fullnøggjande frå norsk synsstad, korkje den spanske eller den franske traktat. Men det gjeld traktatane, slik som dei har vore til i dag. Dei brigde, som er gjorde i traktatane, er stort set forbetringar; ein kann ikkje koma frå det. Spursmålet er då: kan det lukkast for regjeringi å få betre vilkår ved å taka upp dei noverande traktatar til heil revisjon? Det er liti hjelp i å diskutera desse ulike ynskjemål her, det gjeld berre dette: kann ein tenkja seg, at det på dette tidspunkt, slik som tilhøvi no er, kann vera moglegt for regjeringi å taka upp desse traktatar til heil revisjon og derved skaffa betre vilkår for Norig? Det er

spursmålet. Og for å svara på det spursmålet, må me sjå saki på den bakgrunn, ho har, det vil segja alt, som tidlegare har gått fyre seg i saki. Medlemene av Stortinget vil få ein glytt inn i det gjenom den korte historikk, som er teke inn ved den franske traktat. Ved denne historikk vil Stortinget vera på det reine med, at me er komne inn i eit farvatn, der det er vandt å manøvrera. Ein kann segja som så, at Frankrike skulde hava fyremun av, at brennevinsforbodet vart teke burt. Vel, det er rett. Men korleis er stoda? Regjeringi kunde ikkje taka upp det spursmål, fyrr folkeavrøystinga vart haldi. Dersom regjeringi hadde teke upp spursmålet um brigde i den franske traktat fyre avrøystingi, vilde ein, og med rette, kunna ha teke det for agitasjon. Men når regjeringi, som rett og rimelegt er, tek upp underhandlingar med Frankrike etter folkeavrøystingi, er Frankrike, likeso vel som me, på det reine med, at forbodet vert teke burt. Frankrike treng ikkje å betala noko for det. - Når det gjeld den spanske traktat, har Norig fått fyremunar, utan å gjeva noko vederlag.

Med umsyn til desse traktatar kann ein ikkje koma burt frå, at det er næringsinteressone for dei land, som går inn traktatane, som er det avgjerande. Og då er det so, at nettupp desse land, som det her gjeld, er dei, som me har det lønsamaste handelssamband med. Det er svært få land, som me har so lønsamt handelssamband med. Eg skal soleis som døme nemna, at vår utførsel til Frankrike etter den siste statistikk - for 1925 - representerar eit verde av over 71 millionar kronor. Vår innførsel frå Frankrike representerar ikkje fullt helvti. Det er ein framifrå god handelsbalanse, de beste me har med noko land. Når det gjeld Spania, er stoda den, at me utførar til Spania for over 21 millionar kronor og innførar for på lag 20 millionar. Det, me innførar frå Frankrike, er hovudsakleg kaffe, aluminium, metall, tyg o.s.fr. og brennevin og vin for 2,7 millionar kronor. Vår innførsel frå Spania er frukt for 11,3 millionar, vin for 1,6 millionar, olivenolja for 4,6 millionar, - det er dei hovudsaklege innførselsartiklar. Utførsla til Frankrike har vore avisopapir for 17 millionar kronor, cellulose og tremasse 17 millionar, Norgessalpeter 4,5 million, sild- og fiskevaror 4,8 million. Det er dei hovudsaklege utførselsartiklar. Utførsli til Spania er fisk- og fiskeprodukt for burtimot 15 millionar kronor, og elles er det tremasse, cellulose og kjemiske produkt. Ser me på desse økonomiske interessor landi imillom, er det klårt, at det er svært vandt for Norig å nå fram til å få serlege fyremunar. Det er umsynet til dette, som fleirtalet i nemndi meiner må vera avgjerande for den stoda, Stortinget kann taka i traktatspursmålet. - Eg kann i det heile ikkje skyna, at det i Stortinget kann gjerast framlegg um, at ein ikkje skal gå med på desse traktatar. Kva stoda vil Norig koma i, um me i dag røystar ned den franske og den spanske traktat? Dei har so mykje å segja økonomisk for landet, at eg meiner, det vilde vera heilt uforsvarleg å vedtaka noko slikt. Dersom dette hadde vore forverring av den stoda, me stod i til desse land tidlegare, var der grunn til å taka spursmålet upp til ålvorleg veging; men her gjeld det visse forbetringar for Norig.

Det framlegg, som hr. Tranmæl har teke upp, har det ikkje vore fullt høve for nemndi til å gå nærare inn på; for framlegget kom, då nemndi var på lag ferdig med saki.

Fleirtalet har ikkje på nokon måte meint å taka avstand frå tanken i framlegget, men fleirtalet har ikkje meint det kunde vera naudsynlegt. Fleirtalet har gått ut frå, at kvar norsk regjering vil prøva å nå dei fyremuner for Norig, som me gjerne vil nå i våre traktatar med utlandet, og dei freistnader, som er komme til syne gjennom dei siste underhandlingar, stadfester det syn fleirtalet har.

Hornsrud: Jeg hører også med til dem som har adskillige bemerkninger å gjøre ved de traktater som her foreligger for oss til vedtagelse. Men selvom jeg har adskillige bemerkninger å gjøre og jeg finner at der er adskillige mangler ved dem, drister jeg mig ikke til å gå så langt som til å stemme mot vedtagelse. Den ærede statsminister uttalte, at man ved de nye traktater opnår å bli kvitt de "kjedeligste" punkter ved de gamle traktater. I den uttalelse ser jeg den erkjennelse, at der også i de nuværende traktater er kjedelige punkter, som selvfølgelig regjeringen vil ha sin oppmerksomhet henvendt på å bli kvitt. Der må ligge det i den uttalelse, og forsåvidt mener jeg uttalelsen har nokså stor betydning, og at regjeringen vil bestrebe sig for å rette på disse igjenværende kjedelige punkter. Nettop deri ligger også, såvidt jeg kan forstå, tilkjennegitt, at den samme tanke som ligger til grunn for hr. Tranmæls forslag, den er også tilstede hos den ærede regjeringschef. Der kan ikke være nogen realitetsforskjell der, såvidt jeg kan forstå. Anderledes var det, hvis den ærede statsminister hadde sagt, at disse traktater nu blir i full orden; der er ikke nogen kjedelige punkter i dem; vi er kvitt alle de gamle kjedelige punkter. Jeg oppfatter ikke den ærede statsminister dit. Jeg oppfatter ham dit, at dette vi har opnådd nu, det er så å si en stasjon på veien henimot at vi får fullt herredømme over vår importomsetning og beskatning av alkoholholdige drikke. Det er dette som er realiteten, og det er dette som er grunnlaget for våre forslag, at må få det fulle og uavkortede herredømme over import, omsetning og beskatning av alkoholholdige drikke. Det var sagt at vi har opnådd visse fordeler ved disse traktater når det gjelder vår produksjon i sin almindelighet. Ja, selvfølgelig har vi det, men man glemmer et ganske vesentlig punkt, det punkt nemlig at vi stiller alkoholspørsmålet i en særstilling. Selv om vi opnår visse fordeler for vår export av ordinære varer, så vil vi ikke ha bortbyttet disse fordeler i forpliktelse som kommer inn på området for alkoholomsetning og alkoholbeskatning. Vi forlanger at alkoholspørsmålet kommer i en stilling for sig selv; de interesser som knytter sig til alkoholimport og alkoholomsetning og -beskatning, må komme i en særstilling. Vi må forøvrig kreve gjensidighet i varebyttet, gjensidighet i begunstigelse med hensyn til ordinære varer, men alkoholen må komme i en særstilling. Dermed vil jeg selvfølgelig ikke ha sagt at man i dagens praktiske politikk helt kan se bort fra at vi er henvist til i nogen grad å avveie disse interesser. Det er det vi har gjort, og det er det vi må gjøre. Vi må ha som mål å tvinge tilbake disse særinteresser, som jeg kaller

alkoholinteressene, redusere dem slik at vi kan få fordelaktige traktater, selvom vi ikke har noen særbestemmelser for alkoholen. Det må være målet. Jeg vil derfor stemme for traktatene, men jeg vil også stemme for hr. Tranmæls forslag. Jeg vil i samme forbindelse gjøre opmerksom på, at det som var mest nedverdiggende, det var kontingenteringen, og kontingenteringen blev innført her i landet mot Det norske arbeiderpartiets stemmer. Der var ikke mer enn 3 representanter som stemte mot den franske tvangskontingent: hr. Tønder, hr. Nygaardsvold og mig.

Statsminister Lykke: Fra hr. Løges side må jeg si jeg ikke hadde ventet å finne nettop noen særlig anerkjennelse, men når hr. Løge sier at det ikke var de nasjonale hensyn som har gjort sig gjeldende ved forhandlingene, da vover jeg å påstå, at hr. Løge tar feil. Alle som kjenner vor minister i Paris vet, at han er meget nasjonal og hevder Norges interesser og Norges ære så sterkt, som nogen av vore representanter kan gjøre. Og hr. Løges uttalelse om, at traktatpolitikken har været en hjelp i nøden overfor avholdsbevægelsen, den hører jo ingensteds hjemme, den avviser jeg bestemt. Er det noget vi har været interessert i, så er det virkelig at vi skal stå mest mulig uavhengig overfor utlandet. - Jeg vil få lov til å si et par ord om hr. Tranmæls forslag. Jeg synes det er uheldig at hr. Tranmæl har koblet dette forslag inn på den foreliggende innstilling. Det er uheldig av to grunner. For det første: når Stortinget godkjenner en traktat, da samtidig å vedta et forslag som peker direkte på, at i denne traktat opgir vi vor selvbestemmelsesrett, det mener jeg er meningsløst å gjøre i forbindelse med disse traktater, selv om det efter vedkommende forslagsstillers mening er riktig. Og det neste er, at med den interesse hvormed vor politikk på dette område følges, kan vi ikke forhindre, at når et sådant forslag fremsettes i det samme møte hvor traktatene blir behandlet, så vekker det en viss misstro til vår bona fides. Det er jeg meget bange for. Det er ikke hr. Tranmæls hensikt, det er jeg sikker på, men det er konsekvensen av at vi idag voterer over et sådant forslag som dette. Derfor mener jeg hr. Tranmæls forslag kunde utsettes og behandles ved en leilighet, hvor det faller sammen med et spørsmål som det ligger mere i tråd med. Men hvis allikevel et flertall i Stortinget mener, at når det engang er fremsatt, så må det også vedtas, så får der iallfall vises regjeringen og departementet, som nu har arbeidet med dette og som har opnådd væsentlige ting - husk på at vi hadde meget lite å by, men vi har allikevel opnådd innrømmelser - så får der iallfall vises regjeringen og departementet den honnør, at forslaget får en annen form. Jeg vil da henstille, hvis man ikke - som jeg principalt vil henstille at man gjør - vil utsette hele spørsmålet, subsidiært at forslaget får en annen form, så det ikke blir fullt så ydmygende for os, - ikke for regjeringen, men for landet. Hvis hr. Tranmæl f.eks. vil si, at regjeringen anmodes om å fortsette arbeidet for, at vi i vore traktater kan opnå full selvbestemmelsesrett i vor edruelighetspolitikk og vor alkoholpolitikk, så mener jeg at det forslag ikke sier annet, enn at den foreliggende traktat er et skritt i den riktige retning, og at vi må videre i samme retning. Det er et

forslag som jeg da mener subsidiært kan høres, hvis man altså vil ta stilling til det idag. Og jeg legger så meget i det, at hvis hr. Tranmæl skulde være uvillig - hvad jeg håper han ikke vil være - til å gjøre selv den lille innrømmelse - ikke overfor mig, jeg forlanger ikke nogen hensyntagen, men overfor den sunde fornuft i denne sak, så vil jeg tillate mig å foreslå forslaget forandret i den retning jeg nu har citert. Jeg vil henstille at man gjør det, for da kan man kanskje opnå, hvis man vil ha dette forslag under votering idag, at man får en enstemmig beslutning. Ellers er jeg bange for, at hvis man legger noget annet i det enn det jeg har sagt, så vil det vekke motstand her i salen.

Løge: Såvidt jeg har forstått av de uttalelser som er kommet, har alle undtagen statsministeren gitt uttrykk for utilfredshet eller mindre tilfredshet med de traktater som foreligger. Det synes jeg kom frem fra alle talere, så forsåvidt tror jeg at statsministeren ikke har noget stort følge i dette spørsmål, når han mener at det efter forholdene skulde være tilfredsstillende. Når statsministeren ennvidere nevner, at han har sterk interesse av å få ordnet disse forhold slik at landets befolkning skal stå fritt i disse spørsmål, så vil jeg bare dertil si, at jeg har ikke merket noget til det fra det parti, som den ærede statsminister tilhører. Tvertimot har jeg merket i en lang årrekke, at nettopp det parti har været interessert i å skape mest mulig av vanskeligheter på disse områder. Det er det inntrykk som for mig har været det sterkeste. Når jeg sist uttalte, at jeg vilde stemme mot godkjenning av traktatene, så var det fordi det var den mest eftertrykkelige måte, hvorpå jeg nu, i den stilling vi står idag, kunde tilkjennegi min utilfredshet med det resultat som foreligger. Jeg mente ikke dermed å ville anerkjenne eller foretrekke de kanskje ennu dårligere traktater, som vi har nu, det lå ikke i min mening, og det ligger heller ikke i den, og jeg tror heller ikke at det skulde være den nødvendige konsekvens av det jeg sa. Men for i hvert fall å gi uttrykk for min opfatning, nemlig at det er ganske utilfredsstillende traktatforhold som nu foreligger, og for at i hvert fall de myndigheter, som forhandler med utlandet, her kunde få et sterkere fingerpek i den retning, vil jeg foreslå at saken tilbakesendes regjeringen med henstilling om å opta nye underhandlinger for å opnå fordelaktigere traktater.

Presidenten: De efterfølgende talere har inntil 5 minutter.

Magnussen: Når hr. Tranmæl og jeg har funnet å burde ha denne særuttalelse knyttet til innstillingen så er det et ledd i den politikk som fra arbeiderpartiets side alltid er blitt drevet, hvor det gjelder traktater med vinlandene, og jeg for mitt vedkommende finner ikke å kunne gå med på å forandre noget i den henstilling som her er fremlagt. Der er underhånden rettet forskjellige henvendelser om å foreta endringer. Det finner jeg ikke å kunne tilrå. Den uttalelse som foreligger fra arbeiderrepresentantene, dekker opfatningen i vide kretser, og jeg kan ikke tilegne mig det syn på denne sak som utenriksministeren blandt annet gav uttrykk for, at vel kunde

vi vedta en slik uttalelse, men det måtte være mere passende å komme med den ved en annen leilighet - vi måtte ikke vedta en uttalelse i forbindelse med disse traktater, fordi det kunde gjøre et mindre godt inntrykk på den annen part. Jeg vil si det like ut, at jeg har ikke så særlig meget imot, at det gjør et mindre godt inntrykk på den annen part. Jeg har inntrykk av, at vår traktatpolitikk overfor vinlandene fra 1909 til idag har været en eneste undfallenhetens linje, og det er ikke mange år siden vi måtte gjøre knefall. Jeg stemte ikke for det - det var under ophevelsen av hetvinsforbudet - men det var mange da som måtte gjøre knefall overfor vinlandene. Jeg mener, at den uttalelse som her foreligger, er helt på sin plass, og jeg synes, at så megen selvbestemmelsesrett må vi kunne ha i vår traktatpolitikk, at utenriksministeren måtte kunne akseptere et forslag om, at det henstilles til regjeringen å opta til utredning spørsmålet om å innføre slike forandringer i våre traktater, at Norge kan opnå full selvbestemmelsesrett i sin alkohol- og edruelighetspolitikk. Det synes mig å være et billig og rimelig krav. - Med hensyn til det forslag som hr. Løge har funnet å burde fremsette, vil jeg henstille til ham å ta det forslag tilbake.

Presidenten: Hr. Løge har fremsatt sådant forslag:

"Saken tilbakesendes regjeringen med henstilling om å opta nye forhandlinger for å opnå fordelaktigere traktater."

Presidenten vil alvorlig henstille til hr. Løge å ta det forslag tilbake. Det betyr hverken mere eller mindre enn traktatkrig med vinlandene. Hvis det er nogen stortingsmann, som vil ta ansvaret for det, så får jo det stå for vedkommendes egen regning, men presidenten vil allikevel i de internasjonale forhandlingers anstendighets navn henstille til hr. Løge å ta forslaget tilbake.

Anderssen-Rysst: Jeg vil som medlem av komiteen og som en der har været tilstede ved sakens behandling der, få lov til å gi min tilslutning til de bemerkninger som sakens ordfører, hr. Øen, fremkom med. Og jeg vil føie til, at saken i virkeligheten i komiteen har været undergitt en meget grundig behandling; man har gått punktvis igjennem den og sett på den så samvittighetsfullt som vel mulig, og i komiteen gjorde der sig ingen dissenser gjeldende på noget punkt. Jeg vil understreke det som hr. Øen uttalte, at dette forslag fra hr. Tranmæl, som der nu er så megen diskusjon om, er kommet frem efterat komiteen så å si hadde avsluttet sin behandling av saken. Vi kom hvad realiteten angår i komiteen til den opfatning, vi kunde ikke tilegne oss nogen annen opfatning, enn at det på det nuværende tidspunkt og under de nuværende forhold ikke godt kunde ventes, at vi skulde opnå mere enn det som er opnådd i den foreliggende traktat. Jeg vil understreke de bemerkninger som utenriksministeren fremkom med i anledning av hr. Tranmæls forslag, og jeg vil henstille til hr. Tranmæl, - på tross av at jeg forstår, at hr. Magnussen ikke vil gå med på det, - å endre sitt forslag i den retning som stats- og utenriksministeren antydet. Med hensyn til realiteten i hr. Tranmæls forslag, så skulde der jo ingen uenighet være i så henseende, så det forekommer mig, at hr. Tranmæl da måtte kunne lempe på det slik

at det kunde aksepteres fra alle hold. - Likeoverfor hr. Løge og hans forslag vil jeg si, at det er ansvarsløs politikk det som ligger i det. Man skulde ikke tro, at vi her i landet nu arbeider under særlig vanskelige forhold, når der for alvor fremkommer et forslag her i Stortinget om å kaste oss op i en ny traktatkrig. Jeg vil på det alvorligste advare mot det, og jeg vil henstille, at det ikke blir fulgt av nogen her i Stortinget. Der kunde ikke av hr. Løge været valgt et mere uheldig tidspunkt til å fremsette et sådant forslag enn det nuværende.

Løge: Jeg synes den ærede president tok nokså sterkt på vei likeoverfor mitt forslag, at det skulde ha så forferdelige og svære følger. På den annen side gir presidentens uttalelse ikke rum for nogen annen opfatning, såvidt jeg kan forstå, enn at Stortinget er bare almindelige sandpåstrøere i et spørsmål som dette og har ikke lov til på nogen måte å uttale sin mening. Hvis det i det hele tatt skal ha nogen hensikt å forelegge traktater for Stortinget, så må forhandlingene på forhånd ha foregått på det grunnlag, at Stortinget skal ha anledning til å si sin mening om disse spørsmål. Nu, det kan ikke være nogen annen opfatning som går igjennem presidentens uttalelser enn at så ikke er tilfellet - vi har ikke lov til å si noget, ikke lov til å fremsette noget forslag, vi har bare å akseptere eller kanskje til nød stemme imot, og når jeg står i den situasjon, så får jeg idag innta den holdning som jeg gav uttrykk for første gang jeg hadde ordet: Jeg stemmer imot å godkjenne denne traktat og tar mitt forslag tilbake.

Presidenten: Hr. Løge har tatt sitt forslag tilbake.

Presidenten vil nu, under henvisning til statsministerens uttalelser foreslå, at hr. Tranmæls forslag omredigeres således: "Det henstilles til regjeringen å fortsette arbeidet med å få innført slike forandringer i våre traktater, at Norge kan opnå full selvbestemmelsesrett i sin alkohol- og edruelighetspolitikk." Det blir altså presidentens forslag. Presidenten vil henstille til hr. Tranmæl å gå over til den redaksjon. Forsåvidt hr. Tranmæl ikke finner å kunne gjøre det, vil der altså bli to forslag i den materie, idet presidenten mener, under henvisning til statsministerens uttalelser, å måtte oprettholde dette forslag mot hr. Tranmæls.

Markhus: For min part synest eg, at det framlegget som presidenten no har teke upp svarar til den meining, som ein har gjeve ord for her i Stortinget i dag. Det har vore sagt frå fleire kantar, at det som ligg fyre i dag, er ei betring av våre traktatar. Det har soleis vore gjort eit arbeid, for å få betra våre traktatar på dette punkt, det har ikkje vore sagt imot frå nokon. Fyrre gongen eg hadde ordet sa eg, at nemndi understrekar, at me ikkje har nått heilt fram, og når det no er forma eit framlegg, som oppmodar regjeringi til å halda fram med dette arbeid, so synest eg, at det framlegget, etter dei premissar som er lagt fram frå alle her, svarar til den tankegang som det er gjeve ord for her i dag. Etter mi meining er det ikkje råd å tyda det på annan måte. Eg røystar for framlegget i den form det har fått.

Tranmæl: Jeg er ganske enig i at man skal fortsette arbeidet for å bringe vårt land i en mere uavhengig stilling, men jeg kan ikke akseptere de premisser hvorpå utenriksministeren la frem saken her idag. Av den grunn kan jeg heller ikke akseptere det forslag som han fremsatte og som nu er godtatt av presidenten. Jeg fastholder derfor, også under henvisning til hr. Magnussens uttalelser, det forslag som vi optok i komiteen.

Madsen: Det kan jo synes som om der er ganske liten forskjell på de to forslag, det som hr. Tranmæl har optatt, og det som nu presidenten refererte, optatt under henvisning til statsministerens uttalelser. Men i virkeligheten er der den forskjell, så vidt jeg kan skjønne, at når man henstiller at regjeringen skal fortsette sitt arbeide o.s.v., så ligger deri fra Stortingets side en godkjennelse av regjeringens syn og regjeringens politikk, og en slik godkjennelse vil jeg ikke være med på å gi. Hvis de borgerlige partier, venstre og bondepartiet, vil understreke at regjeringens syn er riktig og at dens arbeide er et godt arbeide og at det skal fortsettes, så har jeg ikke noget imot det, men jeg vil si greit ifra, at dette er efter min opfatning forskjellen mellem de to forslag som her foreligger.

Magnussen: Der er den vesensforskjell mellem det forslag hr. Tranmæl har optatt på egne og mine vegne, og presidentens forslag, at i det første forslag står det klart og tydelig, at det henstilles til regjeringen å opta til utredning spørsmålet om å få innført slike forandringer i våre traktater, at Norge kan opnå full selvbestemmelsesrett i sin alkohol- og edruelighetspolitikk. I presidentens forslag heter det, at det henstilles til regjeringen å fortsette arbeidet. Det er en ganske almindelig uttalelse av helt platonisk art, - et fikenblad for å dekke venstres skrøpelighet!

Presidenten (Joh. Ludw. Mowinckel): Presidenten vil som representant ha uttalt, at det forslag jeg har fremsatt, dekker, tror jeg, venstres syn på disse ting, nemlig at enhver regjering skal bestrebe sig for å få større og større frihet hvor det gjelder denne art traktater, og da det må innrømmes og er innrømmet av alle uten hensyn til parti, at de her foreslåtte traktater betegner et skritt i den riktige retning, er det fullt overensstemmende med vårt syn på traktatpolitikken å anmode en hvilken som helst regjering om i sine traktatforhandlinger å fortsette disse bestrebelsler.

Øen: Eg vil berre med eit par ord få råda til å taka ved presidentens framlegg. Eg kann ikkje skyna at ein på nokon måte når meir med å vedtaka framlegget frå hr. Tranmæl. Som det alt er sagt, svarar framlegget frå presidenten til tanken i hr. Tranmæls framlegg, og eg trur det svarar til upfatningi hjå det norske folk på dette punkt.

Statsminister Lykke: Jeg vil bare få lov til å gjøre hr. Tranmæl og hr. Magnussen oppmerksom på, at den vesentlige

forskjell mellom hr. Tranmæls forslag og presidentens forslag, det er dog den, at det er intet ydmygende for Norge å uttale det som presidenten foreslår, sammen med at man vedtar traktatene; men vedtas hr. Tranmæls forslag, må man gå ut fra, at i disse traktater har vi absolutt intet opnådd, nu skal regjeringen begynne å opnå noget. Der er en vesensforskjell her, og det er det jeg ber Stortinget være opmerksom på.

Belland: So vidt eg kann skyna, er målet akkurat eins, anten hr. Tranmæls framlegg vert vedteke, eller det framlegg som er gjort av presidenten. Målet er, at ein skal få fullt herredøme over dei inre tilhøve, når det gjeld edrugskapspolitikken i landet vårt. Eg sa i stad, at eg vilde røysta for framlegget frå hr. Tranmæl, med di eg var samd i den tanke, som låg til grunn for det; men då eg finn, at framlegget frå presidenten heilt ut svarar til den tanken, so går eg over på presidentens framlegg.

Tønder: Til hvad den ærede president uttalte, vil jeg få lov å si, at både høires og venstres regjeringer har vist at de ikke har formådd å få tilfredsstillende resultater ved sine underhandlinger med vinlandene. Det er allerede før konstatert at Finnland har opnådd bedre resultater enn Norge. Jeg kan derfor godt forstå at d'hr. Lykke og Mowinckel idag er blitt enig med hinannen. Men jeg vil subsidiært stemme for president Mowinckels forslag og må derfor be om å få stemmegivningen ordnet således at der blir anledning til det, og at der ikke stemmes alternativt mellom presidentens forslag og hr. Tranmæls.

Presidenten (Joh. Ludw. Mowinckel): Som representant vil jeg til den siste ærede taler si, at landet må da stille sine forhåbninger til det øieblikk da en regjering Tønder kan dannes.

Tønder: Om ikke en regjering Tønder, så iallfall en arbeiderregjering!

Presidenten: Presidenten mener at der kan voteres samlet over begge innstillinger. Skulde det være noen av Stortingets medlemmer som vil stemme for den ene og mot den annen, kan den fremgangsmåte selvfølgelig ikke benyttes; men presidenten har efter hele debatten, og således som saken ligger an, gått ut fra at man ikke differerer mellom de to traktater og har derfor ment å kunne benytte den fremgangsmåte.

Votering:

1. Komiteens 2 innstillinger bifaltes med 139 mot 1 stemme (Løge).

De 139 herrer var:

Nygaardsvold, Huus, J. Berg, Schei, Skaardal, Kjeldsberg, Støstad, Aarseth, Falstad, Schjerven, Flaatten, Tvedten, J. Christiansen, Sollie, Preus, Bergersen, Kolstad, Jahren, Thorvik, Maastad, Ileby, Blakstad, Magnussen, Bakke, Aakre, Værland, Thorvald Hansen, Nersten, Hjelmtveit, Eiesland,

Moseid, Sanne, Belland, Norem, Oftedal, Olsen-Hagen, Heggelund, Meling, Wrangell, Venger, Madsen, Bryn, Sundby, H. Halvorsen, Nordanger, Færøvik, Ameln, Joh. Ludw. Mowinckel, K.M. Johannesen, Aas, Hornsrud, Kopseng, Steen, Saue, Vraa, Irgens, W. Larssen, Bull, Mjøen, Mellbye, Oscar Nilssen, Petershagen, Aalborg, Sæter, Skraastad, Flakstad, Clifton, Monsen, Mjelde, Tvedt, Myklebust, Bjørgum, Markhus, Bleiklie, Krogh, Kårbø, Vassbotn, Langeland, Fjærli, Strand, Width, Nerheim, Flem, Alvestad, Witzøe, Anderssen-Rysst, Præsteng, Caroliussen, Hestmann, Moan, Ytterstad, Djupvik, Steiro, Rye Holmboe, Vangberg, Eidem, Høyer, Ørud, Owren, Olav Moe, Thune, Bøe, Tranmæl, Astrup, Rastad, Getz, Wefring, Olaf Johansen, Aarstad, Kleppe, Gimre, Kverneland, Hovland, Indrehus, Øen, Taraldset, Hestetun, Lothe, Sannes, Steinnes, Sølverud, Hundseid, Skogen, Ove Andersen, Knudsen, Kjølseth, Andresen, Solberg, Tønder, Lorents Hansen, Laberg, Ingebrigtsen, A.K. Jakobsen, Langhammer, Five, A.J. Moen, Kirkeby-Garstad, Okkenhaug og Wolden.

Fraværende var: S. Bang (forf.), Kaldager (forf.), Anton Jenssen, Prydz, Aase (forf.), Svensen (Drammen), Svenkerud (forf.), Paulsen (forf.), Skurdal og Hambro (forf.).

2. Tranmæls forslag blev mot 34 stemmer ikke bifalt.

3. Presidentens forslag: "Det henstilles til regjeringen å fortsette arbeidet med å få innført slike forandringer i våre traktater at Norge kan opnå full selvbestemmelsesrett i sin alkohol- og edruehetspolitikk" - bifaltet enstemmig.

Presidenten: Presidenten foreslår at debatten forblir hemmelig. Likeledes foreslår presidenten at proposisjonen forblir hemmelig. Videre foreslås at innstillingene og traktatene samt det vedtagne forslag blir å offentliggjøre efter konferanse mellem utenriksministeren og presidenten.

Tranmæl: Det kan da ikke være noget i veien for å offentliggjøre begge de to forslag, som der er stemt over.

Presidenten: Presidenten tror at hans forslag er det heldigste. Nu skal disse avtaler undertegnes i en nær fremtid, og presidenten tror at det er det heldigste å vente med offentliggjørelsen, inntil det kan skje samlet, så presidenten vil fastholde sitt forslag.

Madsen: Jeg mener at man kan offentliggjøre de forslag som der er blitt stemt over. Vi har ingen i presidentskapet og får ingensomhelst kontroll over når dette blir offentliggjort.

Presidenten: Presidentskapet holder sig ganske godt i forbindelse med utenriksdepartementet.

Statsminister Lykke: Er det ikke presidentens mening, at når det tidspunkt kommer - og det kan komme antagelig meget snart - at innstillingen blir offentliggjort, så blir såvel Tranmæls forslag som det forslag som er vedtatt, å offentliggjøre?

Presidenten: Presidenten mener at da vil resultatene bli offentliggjort.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes mot 10 stemmer.

Protokollen blev derefter oplest uten å foranledige nogen bemerkning.

Møtet hevet kl.(klokkeslett magler).